

1.7 สมการพหุนาม (Polynomial Equations)

ทฤษฎีบทหลักมูลของพีชคณิต (Fundamental of Algebra)

ถ้า $p(x)$ เป็นพหุนามที่มีดีกรีมากกว่าศูนย์แล้ว สมการ $p(x) = 0$ จะมีคำตอบที่เป็นจำนวนเชิงซ้อนอย่างน้อยหนึ่งคำตอบ

ทฤษฎีบท

ถ้า $p(x)$ เป็นพหุนามที่มีดีกรี $n \geq 1$ แล้วสมการ $p(x) = 0$ จะมีคำตอบทั้งหมด n คำตอบ (นับคำตอบที่ซ้ำกันด้วย)

ทฤษฎีบทตัวประกอบ (Factor Theorem)

กำหนด $p(x)$ เป็นพหุนามที่มีดีกรี $n \geq 1$ จะได้ว่า $x - c$ เป็นตัวประกอบของ $p(x)$ ก็ต่อเมื่อ $p(c) = 0$

ทฤษฎีบทตัวประกอบจำนวนตรรกยะ

กำหนด $p(x)$ เป็นพหุนามที่อยู่ในรูป

$$a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + a_{n-2} x^{n-2} + \dots + a_1 x + a_0$$

โดยที่ n เป็นจำนวนเต็มบวก $a_n, a_{n-1}, a_{n-2}, \dots, a_1, a_0$ เป็นจำนวนเต็ม ซึ่ง $a_n \neq 0$

ถ้า $x - \frac{k}{m}$ เป็นตัวประกอบของพหุนาม $p(x)$ โดยที่ m และ k เป็นจำนวนเต็ม

ซึ่ง $m \neq 0$ และ ห.ร.ม. ของ m และ k คือ 1 แล้ว m หาร a_n ลงตัว และ k หาร a_0 ลงตัว

ทฤษฎีบท

ถ้าจำนวนเชิงซ้อน z เป็นคำตอบของสมการพหุนาม

$$p(x) = x^n + a_1 x^{n-1} + a_2 x^{n-2} + \dots + a_{n-1} x + a_n = 0$$

โดยที่สัมประสิทธิ์ $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$ เป็นจำนวนจริงแล้ว สังยุค $\bar{z}$ จะเป็นคำตอบของสมการพหุนามนี้ด้วย

ตัวอย่าง 1

จงหาเซตคำตอบของสมการ $x^2 + 2x + 8 = 0$

วิธีทำ

จาก $x^2 + 2x + 8 = 0$ สามารถหาคำตอบของสมการโดยใช้สูตร

$$\begin{aligned}
 x &= \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a} \\
 x &= \frac{-2 \pm \sqrt{2^2 - 4(1)(8)}}{2(1)} \\
 &= \frac{-2 \pm \sqrt{4 - 32}}{2} \\
 &= \frac{-2 \pm \sqrt{28}i}{2} \\
 &= \frac{-2 \pm 2\sqrt{7}i}{2} \\
 &= -1 \pm \sqrt{7}i
 \end{aligned}$$

จะได้

ดังนั้นเซตคำตอบของสมการ คือ $\{-1 + \sqrt{7}i, -1 - \sqrt{7}i\}$

ตัวอย่าง 2

จงหาเซตคำตอบของสมการ $x^2 - ix + 2 = 0$

วิธีทำ

จาก $x^2 - ix + 2 = 0$ สามารถหาคำตอบของสมการโดยใช้สูตร

$$\begin{aligned}
 x &= \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a} \\
 x &= \frac{i \pm \sqrt{i^2 - 4(1)(2)}}{2(1)} \\
 &= \frac{i \pm \sqrt{-1 - 8}}{2} \\
 &= \frac{i \pm 3i}{2} \\
 &= 2i, -i
 \end{aligned}$$

จะได้

ดังนั้นเซตคำตอบของสมการ คือ $\{2i, -i\}$

ตัวอย่าง 3 → จงหาเซตของคำตอบของสมการ $x^3 - 2x^2 - 9x + 18 = 0$

วิธีทำ จาก $x^3 - 2x^2 - 9x + 18 = 0$

$$\begin{aligned} \text{จะได้} \quad x^3 - 2x^2 - 9x + 18 &= (x^3 - 2x^2) - (9x - 18) \\ &= x^2(x-2) - 9(x-2) \\ &= (x^2 - 9)(x-2) \\ &= (x+3)(x-3)(x-2) \end{aligned}$$

$$\therefore x^3 - 2x^2 - 9x + 18 = 0 \text{ จะได้ } (x+3)(x-3)(x-2) = 0$$

$$\text{ดังนั้น } x = -3, 2, 3$$

เซตคำตอบของสมการ คือ $\{-3, 2, 3\}$

ตัวอย่าง 4 → จงหาเซตของคำตอบของสมการ $x^3 - 2x^2 + 7x - 6 = 0$

วิธีทำ จาก $x^3 - 2x^2 + 7x - 6 = 0$ ตรวจสอบการหารลงตัว

ถ้า $p(x)$ เป็นพหุนามที่มีดีกรี $n \geq 1$ จะได้ว่า $x-c$ เป็นตัวประกอบของ $p(x)$ ก็ต่อเมื่อ $p(c) = 0$

$$\text{ให้ } p(x) = x^3 - 2x^2 + 7x - 6 \text{ จะเห็นว่า } p(1) = 1^3 - 2(1)^2 + 7(1) - 6 = 0$$

ดังนั้น $x-1$ เป็นตัวประกอบของ $p(x)$

$$\therefore (x-1)(x^2 - x + 6) = 0 \text{ จะได้ } x-1 = 0 \text{ และ } x^2 - x + 6 = 0$$

$$\begin{aligned} x = 1 \text{ และ } x &= \frac{1 \pm \sqrt{1 - 4(1)(6)}}{2} \\ &= \frac{1 \pm \sqrt{23}i}{2} \end{aligned}$$

$$\therefore \text{เซตคำตอบของสมการ คือ } \left\{ 1, \frac{1 + \sqrt{23}i}{2}, \frac{1 - \sqrt{23}i}{2} \right\}$$

ตัวอย่าง 5 → จงหาเซตของคำตอบของสมการ $x^4 - 2x^3 + 2x^2 - 2x + 1 = 0$

วิธีทำ ให้ $p(x) = x^4 - 2x^3 + 2x^2 - 2x + 1$ จะเห็นว่า

$$p(1) = 1^4 - 2(1)^3 + 2(1)^2 - 2(1) + 1 = 0$$

ดังนั้น $x-1$ เป็นตัวประกอบของ $p(x)$

$$\begin{aligned}\therefore x^4 - 2x^3 + 2x^2 - 2x + 1 &= (x-1)(x^3 - x^2 + x - 1) \\ &= (x-1)(x-1)(x^2 + 1) \\ &= (x-1)(x-1)(x+i)(x-i)\end{aligned}$$

จะได้ $x-1 = 0$ และ $x+i = 0$ และ $x-i = 0$

$$x = 1 \text{ และ } x = i \text{ และ } x = -i$$

$\therefore$ เซตคำตอบของสมการ คือ $\{1, i, -i\}$

ตัวอย่าง 6 จงหาสมการพหุนามดีกรี 4 ที่มีสัมประสิทธิ์เป็นจำนวนเต็มและมี $3, -4$ และ $3+i$ เป็นคำตอบ

วิธีทำ จาก พหุนามดีกรี 4 ที่มีสัมประสิทธิ์เป็นจำนวนเต็มและมี $3, -4$ และ $3+i$ เป็นคำตอบ และ ถ้าจำนวนเชิงซ้อน z เป็นคำตอบของสมการพหุนาม

$$p(x) = x^n + a_1x^{n-1} + a_2x^{n-2} + \dots + a_{n-1}x + a_n = 0$$

โดยที่สัมประสิทธิ์ $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$ เป็นจำนวนจริงแล้ว สังเกต $\bar{z}$ จะเป็นคำตอบของสมการพหุนามนี้ด้วย

แสดงว่ามี $3-i$ เป็นคำตอบของสมการด้วย

ดังนั้น สมการพหุนามดีกรี 4 ที่มีสัมประสิทธิ์เป็นจำนวนเต็มและมี $3, -4, 3+i$ และ $3-i$ เป็นคำตอบ คือ $(x-3)(x+4)(x-3-i)(x-3+i) = 0$

$$(x^2 + x - 12)(x-3)^2 - i^2 = 0$$

$$(x^2 + x - 12)(x^2 - 6x + 9 + 1) = 0$$

$$(x^2 + x - 12)(x^2 - 6x + 10) = 0$$

$$x^4 - 6x^3 - 10x^2 - 6x + x^3 - 6x^2 + 10x - 12x^2 + 72x - 120 = 0$$

$$x^4 - 5x^3 - 28x^2 + 76x - 120 = 0$$

แบบฝึกหัด 1.7

1. จงหาเซตของคำตอบของสมการในข้อต่อไปนี้

$$1) \quad 2x^3 + 2x^2 + x + 1 = 0$$

.....

.....

.....

.....

$$2) \quad 2x^3 - x + 1 = 0$$

.....

.....

.....

.....

.....

$$3) \quad x^4 - 3x^3 + 7x^2 - 9x - 18 = 0$$

.....

.....

.....

.....

.....

.....

$$4) \quad x^4 - 6x^3 + 15x^2 - 22x + 12 = 0$$

.....

.....

.....

.....

.....

.....

$$5) \quad x^4 - 6x^2 - 40 = 0$$

$$6) \quad x^5 + 8x^4 + 24x^3 + 26x^2 - 17x - 42 = 0$$

2. จงแสดงว่า $-1 + \sqrt{3}i$ เป็นคำตอบของสมการพหุนาม $x^5 + 9x^3 - 8x^2 - 72 = 0$

3. จงหาสมการพหุนามดีกรี 4 ที่มีสัมประสิทธิ์เป็นจำนวนเต็มและมี 3 , -4 และ $3 + i$ เป็นคำตอบ

4. จงหาสมการพหุนามดีกรี 4 ที่มีสัมประสิทธิ์เป็นจำนวนเต็มและมี $2-2\sqrt{3}i$ และ $-4i$ เป็นคำตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. จงหาสมการพหุนามดีกรี 5 ที่มีสัมประสิทธิ์เป็นจำนวนเต็มและมี $-\frac{2}{3}$, $-1+i$ และ $3+\sqrt{3}i$ เป็นคำตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. จงแสดงว่าสมการพหุนาม $x^2 - x + (i+1) = 0$ มี i เป็นคำตอบ แต่ $-i$ ไม่ใช่คำตอบ พร้อมทั้งอธิบายด้วยว่า ผลนี้ขัดกับทฤษฎีที่กล่าวไว้หรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. จงหาสมการพหุนามดีกรี 3 $P(x) = 0$ ที่สอดคล้องเงื่อนไขแต่ละข้อต่อไปนี้

1) $-3, -1, 4$ เป็นคำตอบ และ $P(2) = 5$

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) $2, 5, -3$ เป็นคำตอบ และ $P(1) = -4$

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. จงหาพหุนามดีกรีต่ำสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ซึ่งมีสัมประสิทธิ์เป็นจำนวนจริง และสอดคล้องเงื่อนไขในแต่ละข้อต่อไปนี้

1) $-3, 2$ และ i เป็นคำตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) 6 และ -2 เป็นคำตอบ

.....

3) $2i$ และ 5 เป็นคำตอบซ้ำ 1 ครั้ง และ 2 ครั้ง ตามลำดับ

4) -3 และ $1+2i$ เป็นคำตอบซ้ำ 2 ครั้ง ทั้งสองคำตอบ

9. จงแสดงว่า -2 เป็นคำตอบซ้ำ 2 ครั้งของสมการพหุนาม $x^4 - 2x^3 - 7x^2 + 28x + 52 = 0$

พร้อมทั้งหาคำตอบที่เหลือทั้งหมดของสมการพหุนามนี้

10. จงแสดงว่า -1 เป็นคำตอบซ้ำ 3 ครั้ง ของสมการพหุนาม

